

**16.YÜZYILDAN 20.YÜZYILA ÇORUM EŞENÇAY KÖYÜ TARİHİ
(NÜFUS, YERLEŞİM, VERGİ)**

Dr. Öğr. Üye. Uysal DIVRAK*

ÖZ

Anadolu, Osmanlının doğudan gelen Türkmenleri yerleştirdiği ve kuracakları devletlerinin temelini attıkları topraklardır. Anadolu'nun tamamen kazanılması sayesinde Osmanlı Devleti, çok büyük bir coğrafyada uzun süre hâkim olmuştur. Tarihte Anadolu'nun değişik yerlerinde aynı aidiyete mensup topluluklar bir araya gelerek yerleşim birimleri oluşturmuşlardır. Çorum'da kır yerleşmesi olarak görülen ve günümüzde üç parçaya ayrılan Eşençay Köyü'nün tarihi gelişimi, nüfusu ve geçmişte ödediği vergiler inceleme konusu yapıldı. Köyün bu üç bölümünün son nüfus sayımlarında toplam 576 kişiden oluştuğu görülmektedir. Köyün ekonomik ve sosyal durumu tahlil edilerek geçimlerini nasıl sağladıkları ortaya konuldu. Ayrıca kadı mahkemesine, köy halkının ne tür sıklıkla ve hangi Őikâyetlerle gittikleri ortaya çıkarıldı. İlk olarak 1570 yıllarında köyün ismi ile ilgili kayıtlara tesadüf edildi. Bilindiği üzere Osmanlı Devleti, vergi almak ve gelir mülklerini tespit etmek için tahrirler ve sayımlar yapmıştır. Eşençay Köyü de bu sayımlara tabi oldu. Köy'de üretilen tarımsal ürünlerin neler olduğu görüldü. Geçmişten günümüze köyün nüfus durumu da ortaya konuldu. Özellikle Osmanlı Arşivi belgelerinden faydalanılarak hazırlanan bu çalışmada köyün tarihi ile alakalı tahrir, nüfus, temettuat ve Şer'iyye sicil defterlerinden istifade edildi. Çalışmanın, yerel tarih çalışması yapacaklara katkı sunması, özelde ise Eşençay Köyü kütüğüne kayıtlı olanların köylerinin geçmişini öğrenebilmelerini hedeflemektedir. Ayrıca, Osmanlı belgelerinden köyün tarihsel gelişimi, sosyo-ekonomik durumu ve çevre köyler ile farklılıkları ortaya çıkarıldı.

Anahtar Kelimeler: Eşençay, köy, tahrir, nüfus, yerleşim

**FROM THE 16TH CENTURY TO THE 20TH CENTURY THE HİSTORY OF EŞENÇAY
VİLLAGE İN ÇORUM (POPULATION, SETTLEMENT, TAX)**

ABSTRACT

Anatolia is the land in which the Ottoman Empire settled the Turkmens coming from the east and laid the foundations of the state they would establish. The Ottoman Empire ruled over a large area thanks to the conquering of Anatolia completely. In history, the communities with the same sense of belonging have come together and created settlements in various locations of Anatolia. The historical development and population of Eşençay Village, which was regarded as a rural settlement in Çorum and divided into three districts today, its historical development and paid taxes were investigated. It was observed that the population of these three villages consisted of 576 citizens in the latest population census. How they make their living was determined by investigating the economic and social situation of the village. Besides, how frequently and with what kind of complaints the villagers got to the Kadi court did was specified. The registries, that were first encountered related to this name of the village, dated back to 1570. As it is known, The Ottoman Empire had been registering cadastral books and census to get taxes and determine income properties. Eşençay Village was subjected to these censuses. The agricultural products grown in the village were also determined. The population of the village throughout history was also detected. In this study, conducted by depending specifically upon the Ottoman Archive documents, cadastral registry books (Tahrir), population registry,

* Munzur Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi/Tarih Bölümü/Yeni Çağ Tarihi Anabilim Dalı, uysaldivrak@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-3750-8396

temettuat registry and shariah sicilies (Kadi registry) were applied. It is intended, with the study, to contribute to those who will conduct local history studies, and specifically, those, who are registered in the population of Eşençay Village, to learn about the history of their village. Furthermore, the historical improvement of the city, its socio-economic status and the differences between the surrounding villages were revealed from the Ottoman Registries.

Keywords: Eşençay, Village, Cadastral Registry Book (tahrir), Population, Settlement

1.GİRİŞ

Türkler 1071 Malazgirt savaşını takip eden yıllar içerisinde Ege ve Marmara'ya kadar olan yerleri ele geçirdiler. Yüzyılın sonlarında başlayan Haçlı seferleri sonucunda başta Batı-Anadolu ve Marmara bölgeleri ile fethettikleri yerlerin çoğunluğunu kaybedip Orta-Anadolu'ya çekildiler (Sümer, 1999: 157). Çorum, 1075 yılında Türklerin fethinden önce Eukhaita, Nikonika ve Yankonia olarak adlandırılmakta idi. Fetihden sonra yöre Oğuzlar'ın Alayuntlu boyundan Çorumlu ismini taşıyan oymağın başı İlyas Bey'in idaresine bırakılarak ve Çorumlu ismiyle anılmaya başlandı. XVI. yüzyıldan sonra "lu" eki bırakılarak Çorum denildi (Erkoç, 2001: 9).

Danışmendliler zamanından itibaren Çorum'a ilbeyi (vali) atandığı görüldü. 1398 yılında Kadı Burhanettin Beyliği'nden Yıldırım Bayezid tarafından alınıp Osmanlı toprağına katıldığında sancak merkezi olarak Sivas'a bağlandı. Çorum ve çevresi, Osmanlılar tarafından nihai olarak Rum Beylerbeyisi Yörgüç Paşa'nın 1427 civarında mahalli beylikleri (Çorum'da Kızılcaoca oğulları, Osmancık yöresinde Kocakayası hâkimi Haydar Bey) tasfiyesinden sonra idare altına alındı (Öz, 1991: 5). 1591 yılında Ankara'ya bağlı 1595'te Amasya'ya bağlı bir sancak haline getirildi. 1864 yılında sancak statüsü kaldırılarak Yozgat'a bağlı bir kaza yapıldı. Yozgat ise Ankara'ya bağlı bir sancak idi. Çorum, 1894'te Ankara'ya bağlı bir sancak merkezi, 1921'de bağımsız bir sancak ve 20 Nisan 1924'te bağımsız bir il statüsüne kavuştu (Erkoç, 2001: 76). İncelenen dönemlerde Eşençay Köyü, Çorum Sancağı, Osmancık Kazası, Sakız Divanı Nahiyesi'ne bağlı köy statüsündedir.

Çorum, Osmanlı idaresine geçtikten sonra buradaki gelir kaynaklarını tespit etmek için sayım (tahrir) yapıldı¹. Çalışmada, 38 numaralı 1576 tarihli Çorum Sancağı Mufassal Tahrir Defteri'nden faydalanılacaktır. Bu tahrir defteri köyün 1570 yılında ki vergi mükelleflerini, yetiştirilen tarım ürünlerini, hayvanatlarını ve köyden alınan vergileri en kapsamlı şekilde ortaya koymaktadır. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda köyün tarihi gelişimi hakkında kapsamlı arşiv kayıtlarına ulaşılamadı. Bu yüzyıllarda köyün tarihi karanlıkta kalmaktadır. Bu yüzyıllardan sonra ise Eşençay Köyü'nün XIX. yüzyıldaki

¹ "Tahrir, Osmanlı malî-idâri sisteminin temelini teşkil etmektedir. Osmanlı idaresine geçen bölgeler, bu idarenin gerektirdiği nizâm ve teşkilat içerisinde, tîmâr sisteminin gereği olarak, gelir kaynaklarının tespiti maksadıyla tahrir tabi tutulur, şehir, kasaba, köy, mezra, çiftlik ve buralarda yerleşmiş vergi vermeye mükellef evli veya bekar şahısların tek tek isimleri, ziraat sahaları, yetiştirilen mahsuller ve bunlardan alınan vergiler belirlenerek Tahrir Defterleri hazırlanırdı," Feridun M.Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, TTK Basımevi, Ankara 1989, s.2. Tahrir ve tahrir defterleri konusunda ayrıntılı bilgi için; Halil İnalçık, *Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-i Arvanid*, Ankara 1954, Feridun Emecen, "Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Tahrir Defterleri", *Tarih ve Sosyoloji Semineri*, 28-29 Mayıs 1990, Bildiriler, İstanbul 1991, s.149-155, Mehmet Öz, "Tahrir", *DİA*, C.39, İstanbul 2010, s.425-429, Mehmet Öz, "Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler", *Vakıflar Dergisi*, S.22, Ankara 1991, s.429-439 .

nüfusunu tespit etmek için nüfus defterleri kaynak olarak kullanıldı. Osmanlı Arşivi nüfus defterleri kataloğundaki H.29.12.1253/M.26 Mart 1838 tarihli, 1917 numaralı nüfus defterinin 72-73 ve 74. sayfalarında Eşençay Köyü'nde yaşayan erkek nüfusun sayımı gösterilmektedir (Şahin, 2012). Zikredilen nüfus defterinin yanı sıra Osmanlı arşivinde Eşençay Köyü'nün 16 sayfalık temettuat defteri vardır (COA, ML.VRD.TMT.d, 582). Bu defterde köyde yaşayan hane reisleri, tarla, bağ, bahçe, hayvanat ve bunlardan alınan vergiler sıralanmaktadır. Çorum Şer'iyye sicil kayıtlarında Eşençay ile ilgili belgelerden de yöre ile ilgili sosyo-ekonomik bilgiler derlendi.

Bu çalışmada, Eşençay Köyü'nün Osmanlı dönemindeki nüfusu ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Osmanlı'nın bölgeyi fethinden Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen zamanda Eşençay'da yaşayan insanların kimler olduğu, geçimlerini nasıl sağladıkları ve kültürleri üzerinde duruldu. Köyde bulunan inanç mekânları ve yapılan sözlü araştırmalar bu köyde alevi inancına sahip insanların yaşadığına işaret etmektedir. Fakat tarihi kayıtlardan tamamının Alevi olduğuna dair bir kayıta tesadüf edilmedi. Eşençay Köyü'nün Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerinin belgelere nasıl yansıdığı üzerinde durularak, köyden alınan vergilerin hangi kalemlerden olduğu belirlendi. Köyde üretilen tarım ürünleri ve yetiştirilen hayvan çeşitlerinin neler olduğu da açıklandı. Nüfustaki azalma ve ya artmanın nedenleri ortaya konuldu.

Eşençay, Kızılırmak nehrinin kenarında kurulmuş kır yerleşimi olarak tanımlanan bir köydür. Kızılırmak, Sivas'ın doğusunda Zara-Refahiye arasındaki Kızıldağ'dan (3025m.) doğarak önce batı sonra güneybatı yönünde akar ve Bafra'dan Karadeniz'e dökülür (Efe, 1996: 39). Kızılırmak günümüzde Sivas, Kayseri, Nevşehir, Kırşehir, Kırıkkale, Ankara, Çankırı, Çorum ve Samsun illerinden geçmektedir. Su kaynaklarının varlığı bağ, bahçe ve tarla gibi tarım arazilerinin sulanması, verimlerinin artması açısından oldukça önemlidir.

Gümüşçü ve Küçükaşçı köyü; *"ekonomik faaliyetleri tarım, hayvancılık ve el sanatlarına dayanan; mekanik iş bölümü, cemaat ruhu ve gelenekçi bir hayat anlayışının, aile içinde geleneksel ilişkilerin yaygın olduğu; nüfusu en fazla binlerle ifade edilebilen, coğrafi bir sınırı kendine ait bir adı ve kendine özgü bir toplumsal örgütlenmesi bulunan; toplumsal değişim sürecinin nisbeten yavaş işlediği; kırsal bir mekânda varlığını sürdüren sosyal ve fiziksel çevrelerin oluşturduğu, şehirlerden farklılık gösteren bir yerleşmedir. Diğer yerleşim yerlerinden uzak, yalıtılmış, etrafı köye ait otlak, yaylak, mera, baltalık gibi geniş bir coğrafi alanı kapsayan yerleşim birimidir"* şeklinde tanımlanmaktadır (Gümüşçü-Küçükaşçı, 2020: 85).

2.EŞENÇAY KÖYÜ

Eşençay Köyü Türklerin bölgeyi fethinden sonra Osmancık kazasına bağlı Sakız Divanı'na ait idi. Kutlu Bey'in H.769/M.1367 tarihli cami vakfiyesinde caminin, Çorum, Sakız ve Çöplü Bey Köyü'nde akarları olduğu yazılıdır. Vakfın Adı İbrahim Bey Vakfı'dır. Eşençay Köyü bu vakıfnamede *Sakız nahiyesine tabi Eşe-çayı, malikâne ve mezzasını* şeklinde geçmektedir (Gökşen, 2007: 69). Köyün ulaşılabilen ilk ismi *Eşe-Çayı*'dir. 1530'da yapılan tahrirde ise *Eşen* kelimesi köyün ismi olarak görülmekte ve *Eski-Köy* adında ayrı bir yerleşimden bahsedilmektedir (Osmanlı Arşivi, 1997: 223). Eşençay adı ile ilgili sözlü kültürde de anlatılar vardır. Bunlara göre, Aşık Paşa'nın torunlarından geldiği söylenen Eşen adlı bir aşiret bulunmaktadır. Bu aşiret Eşen

isminde bir köy kurmuş, Çay isminde başka bir aşiret gelerek Eşen'e yerleşmiştir. Eşen ve Çay aşiretlerinin isimlerinin birleşmesi ile Eşençay Köyü adında bir köy kurulmuş oldu. Diğer bir anlatı da köyün verimli topraklarında hayvanların eşelenmesi nedeni ile eşen, köy arazisinden bir çayın geçmesi nedeniyle bu iki sözcük birleşerek Eşençay'a dönüştü (Özsemerci, 2019: 143).

Sakız Divanı, Osmaniye Kazası'nın gelir ve nüfus açısından en büyük nahiyesi idi. Sakız Divanı, günümüz isimleri ile Dodurga'nın tamamı, Laçın'ın batı kısmı ve Çorum'un kuzey batısındaki Erdek, Eşençay, Çaltıcak Köyleri'ni ve çevresini kapsamaktadır. H.756/M.1355 Paşa Köy vakfiyesinde Sakız Kadısı Ali bin Hacı Bayram ismi geçerek buranın bir kadılık olduğu sonucuna ulaşılır (Köseoğlu, 1939: s.451). 16. Yüzyıl sonunda ise Sakız'ın, kaza olduğu görülecektir. 1590'dan önce Sakız'ın kaza olduğuna dair bilgilere tesadüf edilmedi (Bulduk, 1992: 146). Sakız Divanı, 16. yüzyılda, 46 köyden oluşmakta, tahmini 14000 nüfusa sahip ve 326.556 akçeyi bulan gelirleri ile Çorum Sancağı'ndaki birçok nahiyeden büyük bir yerleşim durumundadır (Bulduk, 1991: 36).

Sakız Divanı'na bağlı Eşençay Köyü; Büklüce, İnönü, Akseki, Büyük Eşen, Derebey, Kışlacık, Eskiköy, Haceyvad, Çelikkaya, Kale, Küçük Kale, Celem Sekisi, İn, Dingil Taş, Sakızlık ve Urlu Çay köylerinden oluşmaktadır. Akseki Köyü ören olup eski bir yerleşim adıdır. Eskiköy ören üstüne kurulmuştur. Sakızlık bu divanın merkezidir (Köseoğlu, 1939: s.11-12). H.984/M.1576-1577 tarihli tahrir defterinde, "*Karye-i Eşen Çay tabi-i Divan-ı Sakız tamam malikâne vakf-ı ebnalık üzere Kutlu Bey oğlanları Sancıdı Çelebi ve Şükrullah Çelebi tasarrufunda divani timar*" başlığı ile Eşençay Köyü'nün nüfusu ve gelirleri verildi (Alandağlı-Engin, 2014: s.241). Eşençay gelirleri zikredilen beylerin tasarrufunda idi. Köylülerin devlete ödemekle yükümlü olduğu vergiler, malikâne ve divani olarak iki kısma ayrılmaktaydı. Malikâne vergilerini toplama hakkı, ilk önce bölgenin ileri gelen ailelerine mülk olarak bırakıldı. Daha sonra ise bu mülklerin bir kısmı vakfa çevrildi. Divani vergiler, tımar sistemine tahsis edilerek tımarlı sipahilere verildi (Erdoğan, 2014: 27). Eşençay malikâne gelirlerinden, Kutlu Bey Vakfı bir tam hisseye ve ayrıca üçte bir hisselik paya sahiptir (İslamoğlu-İnan, 1991).

Miladi 1576-1577 tarihli tahrir defterinde ki belgelerde, 72 neferin Eşençay'da yaşadığı ve Osmanlıya vergi verdiği anlaşılmaktadır. Burada; Ali oğlu Nefes, Yakup oğlu İbrahim, Yusuf oğlu Satılmış, Hazid oğlu Hamza, Ali oğlu Mustafa, Seydil Oğlu İskender ve Nebi oğlu Hamza isimli kişilerin balta yeri adı verilen ve ormanlık alanlardan farklı dönümlerde tarla açtıkları görülmektedir. Bu durumdan, o tarihlerde köyde nüfusun arttığı ve mevcut tarım alanlarının köylüye yetmediği sonucu ve dışarıdan göç aldığı da anlaşılmalıdır. Köyde 35 *caba* vardır. Bunların üzerinde kayıtlı toprak bulunmamaktadır. 31 kişi *mücerred* (bekâr) olarak kayıtlıdır. 6 kişi *bennak* (yani cüz-i bir toprağa ve topraksız evli kimse, Emecen,1989: 123) olarak köyde bulunmaktadır. Ayrıca bir önceki tahrir defterinde İsmail oğlu Ahmed ve İshak oğlu Mirek ile Yusuf oğlu Satılmış'ın birlikte tarım arazisini kullandıkları ve bennâk olarak deftere kaydedilmişlerdi. 5 kişi de *nim* (Emecen, 1993: 309)², olarak kayıtlıdır. Nim

² Çift terimi, iki öküz tarafından sürülebilen ziraat sahalarının ölçüsünü belirtmek için kullanılmış olup çiftlikle aynı manayı taşır. Bir çiftçi ailesine yetecek genişlikte olan çift veya çiftlik toprağın

olarak kayıt edilen kimselerin yarım çiftliğe sahip olduğu bilinmektedir. Bir önceki tahrir defterinde de Ayvad ve Mehmed oğlu İbrahim'in nim çift olarak geçtiği görülmektedir. Eşençay Köyü'ne bağlı Eşen Mezrası'nda aynı tarihlerde 6 bennak, 9 caba, 14 mücerred yaşamaktaydı. Veled oğlu Ayvaz'ın yerine Mustafa'nın mevkuf³ olduğu görüldü. Yukarıda zikr edildiği üzere burada balta ile tarla açma durumu görülmedi. Çiftlik ve nim çiftlik'in izlerine de rastlanmadı. Eşençay Köyü ve ona tabi olan Eşen Mezrası'nda toplam 45⁴ mücerred ve 56 hane bulunmaktadır. Araştırmacılar bir hanede değişik sayıda 3⁵ veya 5⁶ kişinin yaşadığını varsaymaktadır. Burada genel kabul olan 5 sayısı esas alınacaktır. $56 \times 5 = 205$ kişi yapmaktadır. 45 mücerred /bekâr eklendiğinde tahmini olarak 325 kişinin bu köyde yaşamış olduğu düşünülmektedir.

2.1.Eşençay Köyü'nden M.1576-1577 Senesinde Toplanan Vergiler

Tablo 1: Eşençay Köyü Şahsa Bağlı Vergiler

Nim	6	171
Bennâk	14	252
Caba	44	572

Görüldüğü üzere altı nim çiftlik sahibinden 171 akçe vergi alındı. Buradan bir nim çift vergisinin 28.5 akçe olduğu anlaşılmaktadır. Sakız Divanı bölgesinde bir çift vergisi de $28.5 \times 2 = 57$ akçe olarak hesaplanmaktadır. Bennâk, evli fakat çift tasarruf etmeyen veya nîm çiftten az yer tasarruf eden köylüdür. Mücerredten farkı evli oluşudur. Mücerred evlenir evlenmez bennâk sayılmaktadır (Ünal, 1989: s.130). Bennâk resmi toprağa bağlı olamayıp şahsa bağlı baş vergisidir. Köydeki 1 bennâktan senelik 18 akçe baş vergisi alınmaktadır. Üzerinde kayıtlı toprağı bulunmayan Caba'lardan ise kişi başı 13 akçe vergi toplanmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda arazi üç şekilde bulunabilirdi. Bunlar, mülk, vakıf ve mîrî (devlete ait) topraklar idi. Mîrî arazi rejiminin uygulandığı bölgelerde toprağın mülkiyeti devlete ait olmakla birlikte tasarruf hakkı tapu bedeli veya tapu resmi denilen peşin bir kira alındıktan sonra köylülere bırakılmakta idi (Ünal, 1989: s.89). Eşençay Köyü'nün iktisadî durumu incelenmek istenirse toprak yapısının da bilinmesi gerekmektedir. Köy tahririnde, çift ve çiftlik tabirine rastlanmadı. Onun yerine nim olarak işletilen topraktan bahsedilmektedir. Bunun anlamı köyde bir çift öküzle sürülebilen toprakların yani dönüm olarak büyük tarlaların olmadığıdır. Günümüzde de Eşençay ve çevresi engebeli ve dağlık bir toprak yapısına sahiptir.

verim kabiliyetine göre 60ila 150 dönüm arasındadır. Nim ise yaklaşık bunun yarısını ifade etmektedir.

³ Mvkuf yerlerin köy halkı veya başka köylerden kişiler tarafından ziraat edildiği söylenebilir, Öz, *Canik Sancağı*, s.51.

⁴ Tahrir defterindeki kayıta mücerred 47 olarak geçmektedir.

⁵ Mehmet Öz, "Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler", *Osmanlı Devletinde Bilgi ve İstatistik*, Ankara 2000, s.21; Mehmet Öz, *XV ve XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı*, Ankara 1999, s.63; Turan Gökçe, *XV. Ve XVII. Yüzyıllarda Lâzıkıyye(Denizli) Kazâsı*, Ankara 2000, s.89.

⁶ Ömer Lütfi Barkan, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *TM*, C.X, İstanbul 1953,s.12. (1-26); İsmet Miroğlu, *Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası 1520-1566*, Ankara 1990, s.137; Emecen, *Manisa*, s.55.

Eşençay Köyü toprak yapısının verimli olduğu pamuk ve meyve üretiminden anlaşılmaktadır. Bunların ne kadar üretildiği görülememekte fakat pamuktan 210 akçe vergi, meyve ve bağdan ise 1220 akçe alındığı kayıtlıdır. Bağ ve meyve vergisinin yüksek olması bölgede bağ yetiştiriciliğine önem verildiğine işarettir. Ayrıca ekilebilir arazi açmak için ormanın kesildiği ve buralarda ziraat yapıldığı da kayıtlıdır. M.1576-1577 yıllarında Köyde 400 kile buğday, 200 kile arpa ve 6 kile mercimek karşılığı vergi alınmaktadır. Bu yetiştirilen ürünün beşte birine denk gelmektedir. Buradan hareketle; $400 \times 5 = 2000$ kile buğday, $200 \times 5 = 1000$ kile arpa, $6 \times 5 = 30$ kile mercimek üretilmektedir. Bir İstanbul kilesi 25.7 kg'dır. Kile, kilo gram cinsinden hesaplandığında; $2000 \times 25.7 = 51.400$ kg buğday, $1000 \times 25.7 = 25.700$ kg arpa, $30 \times 25.7 = 771$ kg mercimek Eşençay Köyü'nde zikredilen tarihlerde üretilmektedir.

Tablo 2: Eşençay Köyü'nde Üretilen Tarım Ürünleri ve Alınan Vergiler

Hınta/Buğday	Kile 400	2400
Şa'ır/Arpa	Kile 200	1000
Mercimek	Kile 6	30
Resm-i bağat/bağın (bağ-bahçe) ve meyve		1220

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti hububat, meyve bağda yetiştirilen ürünlerden toplam 4650 akçe almaktadır. En çok yetiştirilen ürün temel besin kaynağı olan ve ekmek yapımında kullanılan buğdaydır. Hayvan yemi olarak kullanılan ve bazı durumlarda buğday unu ile karıştırılıp ekmek yapılan arpa da ikinci paya sahiptir. Yöre halkının günümüzde de mercimekten çeşitli yemekler yaptığı bilinmektedir.

Hayvancılıkla ilgili vergilerin de Eşençay Köyü'nden alındığı görüldü. Koyunlar ve keçilerden alınan *adet-i ağnam* ve arı kovanlarından alınan *resm-i küvvare* bu tarz vergilerdir. Koyun veya keçi ve kovan sayısı belirtilmemekte, kovanlardan 105, küçükbaş hayvanlardan da 50 akçe vergi alındığı belgelerden görüldü. Osmanlı Devleti iki koyun-keçiden bir akçe vergi almaktadır. Bu durumda da köyde 100 küçükbaş hayvanın varlığı görülür. Ne kadar bal üretildiği ve kaç kovan olduğu sayısına ulaşılmadı.

Örfi vergiler içerisinde sayılan bâd-ı heva vergisi Osmanlı mali terimi olarak kullanılan ve ne zaman tahakkuk edip tahsil edileceği belli olmayan (zuhurata bağlı) vergileri ifade etmektedir. (Salihlioğlu, 1991; s.416). Resm-i ârus, ârûsiyye, arusane ve gerdek resmi adlarıyla da anılan, düğün ya da gerdek sırasında alınan vergi de bâd-ı hevâ vergileri kapsamındadır (Akyılmaz, 1999: s.116). Evlenecek kimselerden alınan bir vergi çeşidi olup Eşençay Köyü'nden de evlenecek kişilerden toplam 100 akçe alındı.

M.1576-1577 tarihlerinde Eşençay Köyü'nden toplam 6300 akçe vergi alındı. Bu verginin içerisinde 90 akçe malikâne yani devlete, 90 akçe divanî köy gelirlerini tasarruf eden vakfa gittiği görülmektedir.

1570'li yıllarda, Eşençay Köyü'nde iki tane faal durumda değirmenin bulunduğu da görüldü. Yılda 4 ay çalışan bir değirmen olduğu ve yetersiz kalması üzerine iki taş ile çalışan *cedid* yani yeni bir değirmenin de kurulduğu bunun da senede altı ay faaliyet yürüttüğü görülmektedir. Değirmenlerin bu koşullarda çalışması bölgenin toprağının verimli, mahsulün bol olduğunu göstermektedir. Ayrıca civar köylerden de burada hububat öğütmeye gelen kimselerin olduğu muhtemeldir.

2.2. 1838 Yılında Eşençay Nüfusu

H.29.12.1253/26 Mart 1838 tarihli Osmanlı arşivi 1917 numaralı nüfus defterinin 72-73 ve 74. sayfalarında Eşençay Köyü'nde yaşayan erkek nüfusun sayımı gösterilmektedir. Nüfus defterinde köyde yaşayanların kişisel özellikleri ve kaç yaşında oldukları da belirtilmektedir. Bu nüfus çizelgesi tablo olarak ekler bölümünde verilecektir. Kişilerin üzerine kırmızı renkli kalem ile sayılarının yazıldığı ve yine kırmızı renk ile sin yani şahısların yaşlarının belirtildiği görüldü (COA, NFS.d., 1917, s.72-74).

Nüfus defteri tablosunda sayım memurunun yazdığı 137 kişi vardır. Yeni doğan erkek çocuklar 15 kişidir. Bu listede kadınların ismi ve sayısı verilmemektedir. Bilindiği üzere Osmanlı nüfus sayımlarında kadınlar sayılmıyordu. Eşençay Köyü'nde de kadınlar sayıma dâhil edilmemiştir. Defter'in aslında parantez içindeki (Hane) kelimesi bulunmamaktadır. Bu tarafımızdan eklenmiş olup aile araştırması yapacaklara yardımcı olması içindir. Nüfus hesaplaması yapılırken tarih araştırmacıları hanede yaşayan kişi sayısını tahmini olarak 3, 5 veya 7 kişi olabileceğine dair değişik sayıları kabul etmektedir (Göyünç, 1979: 332). Eşençay Köyü'nün nüfus hesaplamasında yukarıdaki çarpanlar kullanılmayacaktır. Çünkü nüfus defterinde 137 kişiye 15 yeni doğan çocuk da eklendiğinde 152 erkek yapmaktadır. Yani köyün tüm erkekleri bu kadardır. Eşit oranda kadının da varlığı kabul edilirse, Eşençay Köyü'nde tahmini 304 nüfusun olduğu anlaşılmaktadır. Bu nüfusun, dönemim şartlarına göre oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir.

Köyün muhtarı 44 yaşındaki orta boylu kır sakallı Ahmet oğlu Himmet'dir. 30 yaşında orta boylu kara sakallı Mustafa oğlu Hasan kızır olarak köy muhtarına yardım etmektedir. Orta boylu, kara sakallı Abdullah oğlu İsmail Efendi imam olarak köyde görev yapmaktadır. Köyün en yaşlı kişileri; Ali oğlu Süleyman, Ali oğlu Osman, Veli Oğlu Hüseyin, Recep oğlu Hüseyin, Hasan oğlu Halil ve Hasan oğlu Mehmet'dir. Bu kişiler 80 yaşındadır. Hasan oğlu Mehmed'in damadı Satılmış oğlu Ali kayıptır. Köy halkı tarafından nerede olduğu hakkında bir bilgi yoktur. Ölü ya da diri olduğu da bilinmemektedir.

Yeniçeri Ocağı'nın 1826'da kaldırılmasının sonra yerine Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adında yeni bir ordu kurulmuştur. Bu orduya İstanbul'dan ve taşradan gönüllüler kayıt oldu. Nizamnamesine göre istisnalar dışında on beş ile otuz yaş arasındakiler bu orduya alınmaktadır (Özcan, 1991: 457). Bu orduya asker alma, kanunnamelerde isteğe bağlı şeklinde geçse de şehirlerde vali, ayan ve ileri gelenler tarafından halk arasından da seçildiği görülmektedir. Balkanlarda bu askeri alımlara direniş görülmesi üzerine Anadolu gençlerden eksiklik giderilmeye çalışıldı (Ayaydın, 2011: 19). Eşençay Köyü'nden de yörenin ileri gelenleri tarafından yeni orduya asker yazıldığı nüfus defterinden öğrenildi. Bunun birçok nedeni olabilmektedir. Köy sakinlerinin geçim sıkıntısı, ekilebilir arazinin kısıtlılığı gibi nedenlerden dolayı bu

askerlik hizmetini kabul ettikleri düşünülmektedir. 22 yaşındaki Hüseyin oğlu İsmail, 25 yaşındaki Mustafa oğlu İsmail, 20 yaşındaki Hüseyin oğlu Mustafa, 22 yaşındaki Ali oğlu Bektaş ve 25 yaşındaki Mustafa oğlu İsmail asâkir-i mansure olarak nüfus defterine kayıt edildiği anlaşıldı. Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye ismiyle oluşturulan yeni orduya destek sağlamak, halkı uzun süre zorunlu askerlikte tutmadan kendi bölgesinde eğiterek iç güvenliği sağlamak için de *redif* birlikleri oluşturuldu. Redif, *ihtiyafî kuvvet* anlamında yedek asker olarak tanımlanabilir (Özcan, 2007: 524). Eşençay Köyü'nün redif askerleri; 18 yaşındaki Hüseyin oğlu Ali, 20 yaşındaki Abdullah oğlu Hasan, 18 yaşındaki Hasan Oğlu Mustafa, 20 yaşındaki Ali oğlu Veli, 20 yaşındaki Mustafa oğlu Veli, 18 yaşındaki Abdullah oğlu Hüseyin, 18 yaşındaki Cafer oğlu İsa ve 18 yaşındaki Hüseyin oğlu Mehmed'tir. Bu kişiler köyde iç güvenliği sağlamakla görevli idiler.

Köy ahalisinin zikr edilen tarihlerde fiziksel özellikleri incelendiğinde, orta boylu, sarı sakal ve sarı bıyıklı olması göze çarpmaktadır. Köyde 48 kişinin orta boylu, 22 kişinin uzun boylu ve bir kişinin kısa boylu, 18 kişi kara sakallı, 15 kişi sarı sakallı, 13 kişi aksakallı, 9 kişi sarı bıyık, iki kişinin kara bıyıklı, 20 kişinin ise sakalsız ve bıyiksiz (şabb-ı emred) olduğu görülmektedir. Ayrıca Hüseyin oğlu Ahmed topal yani aksak olarak kayıtlara geçmektedir.

1838 tarihli nüfus defterine göre Eşençay Köyü'nde 30 rençber yani çiftçi, 11 ırgat, bir bağcı, 7 redif ve 5 mansure asakiri bulunmaktadır. Muhtar, imam, kızır, engelli, kayıp ve iş göremez küçük çocuklar meslek listesine dâhil edilmedi. Köyün çoğunluğunun çiftçilikle uğraştığı diğerlerinin ise ırgat olarak çalıştığı görülmektedir. Köyde bağ ve bahçelerin olduğu bilinmesine rağmen kayıtlı bir tane bağcı olması düşündürücüdür. Muhtemeldir ki bağ ve bağcılık ek iş olarak yapılmakta esas mesleklerinin çiftçi ve ırgatlık olarak kayıtlara geçmesi yöneticiler tarafından uygun görülmektedir.

2.3.1846 Yılı Eşençay Köyü Hane Reisleri ve Menkul-Gayrimenkulleri

H.15.12.1262/M.4 Aralık 1846 tarihinde ise Eşençay Köyü'nün menkul ve gayrimenkulleri de sayıma tabi tutularak bir temettuat⁷ defteri oluşturuldu. Bu liste ekler

⁷ Kâr etme, kazanma, fayda anlamına gelen *temettu* kelimesinin çoğulu olan *temettuat* kârlar, faydalar ve kazançlar anlamına gelmektedir. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2007, s.1073; "Maliye Varidat Kalemi defterlerinden olan Temettü Defterleri, Başkanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır", Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", *Bellekten*, Ağustos 1995, C.LIX, S.225, s.395. "Tanzimat'ın ilanı ile çeşitli isimler altında alınan örfi vergilerin tümünün tek bir vergi altında birleştirilmesi kararı alınmıştır. Yeni vergi sisteminin oluşturulması, beraberinde vergi kaynaklarının yeniden tespitini de zorunlu kılmıştır. Bu uygulamayla, devlet gelirlerinin kontrol altında tutulması, vergi dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi, mükelleflerin tespit edilmesi ve devlet gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır. 1840 yılında yapılan düzenlemeyle biri nüfus, diğeri de temettuat olmak üzere iki ayrı yazım planlanmış ve uygulanmıştır. Adına *Emlak, Arazi, Hayvanat ve Temettuat* sayımları denilmiştir", Süleyman Yükçü, Nur Fidancı, Umud Soysal, "Osmanlı Devleti'nde Temettuat Defterleri'nin Önemi ve Vergisel Açısından Değerlendirilmesi: Tire Kazası Örneği", *Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2004, S.7, s.171-172. (170-199); "Adına 'Emlak ve Arazi ve Hayvanat ve Temettuat' sayımları denilen bu sayımlar sonucu yirmi bine yaklaşan defter serileri oluşmuştur. 9 katalog halinde Osmanlı Arşivi'nde araştırmaya açılan defter sayısı 17.747'dir. Buna Maliyeden Müdevver ve Kepeci Tasnifi'nde yer alan Temettuat Defterleri de eklendiğinde sayı yükselmektedir", Said Öztürk,

kısımında ayrıntılı olarak gösterildi (COA, ML.VRD.TMT.d, 582). İlk sayfasında *Karye-i Eşençay Der Kaza-i Çorum* tabiri kullanılmaktadır. Bu tarihlerde Eşençay Köyü'nün Çorum Kazası'na bağlı olduğu anlaşılmaktadır⁸. Eşençay Köyü'nde, temettuat defterine göre 51 hanenin olduğu görüldü. Birçoğunun çiftçilikle uğraştığı ve kendi ev ihtiyaçları için beslediği hayvanlar olduğu anlaşıldı. Tek bir ailede iki yaşında erkek taya rastlandı. Elli hanenin hiçbirinde atın varlığı görülmedi.

Eşençay Köyü'nde 1846 yıllarında işlenen 273 dönüm tarım toprağı vardır. Belgede *mezru gayrı mezru tabiri* kullanılmaktadır. Bu tabirden toprağın çok verimli olmadığı bir kısmının nadasa bırakıldığı anlaşılmaktadır. Buna nöbet yoluyla ekim denilmektedir (Korkmaz, 2008: 80). Bu nedenle de Eşençay'da ekilebilen arazilerin yarısı her yıl nadasa bırakılmaktadır. Üç hane dışında her evin az ya da çok bağı vardır. Bağların toplamı 50.5 dönümdür. En fazla bağ 6 dönüm ile Sünnetçi Oğlu Ali'nindir. En az ise, yarım dönüm ile Abdal oğlu Mehmed, Deli Mehmed oğlu Mustafa ve Hızır oğlu Satılmış'ındır. İsmail Efendi köyün imamlığını yapmakta ve toplam iki buçuk dönüm bağ, sıpasıyla beraber bir eşek sahibidir. Diğer hanelere nazaran köy imamın daha az servete sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bayram oğlu Ahmed köyde amelelik yapmaktadır. Diğerlerinin meslek hanesinde ya çiftçi ya da ırgat yazmaktadır. Deli Mehmed oğlu Veli'nin nikâhlı eşinin hiçbir hayvanatı ve toprağı olmadığı komşuların yardımı ile geçindiği belirtilmektedir. Köyün en fakir aileleri ise bir dönüm bağ bir erkek eşek sahibi Gamsız oğlu Hasan, bir buçuk dönüm bağ sahibi Yancı Oğlu Mehmed ve bir dişi eşek ile bir sığa sahibi olan Kır oğlu Ali'dir. Ayrıca Sünnetçi oğlu Veli ölmüş ve mirasının çocuğuna ve Solak oğlu Hüseyin'in de mirasının Satılmış ve Hüseyin adında çocuklarına kaldığı kayıtlıdır.

Erbab-ı ziraat yani çiftçi olan hanelerin hemen hepsinin bir çift öküzü olduğu görüldü. Yalnız Kel Hüseyin Oğlu Mehmed, Çolak oğlu Ali ve Alican oğlu Hüseyin'in birer adet öküzü vardır. Köyde toplam 51 öküz bulunmaktadır. Irgad olarak köyde çalışanların hiçbirinin öküz sahibi olmadığı görülmektedir.

Köyde sağmal inek sayısı 25'tir. Bunların da 25 buzağısı vardır. 65 adet teke adı verilen erkek keçi ve 118 adet sağmal kıl keçi vardır. Muhtemeldir ki köylünün keçilerin eti, sütü ve yününden ziyadesiyle faydalandığı anlaşılmaktadır. Bu dişi keçilerin 75 tane de oğlağı mevcuttur. Eşençay Köyü'nün tabiat özelliklerinden dolayı koyun yetiştirmeye elverişli olmadığı temettuat kayıtlarında hiç koyun ve kuzu olmadığından anlaşılmaktadır. Bağ ve bahçelerin hemen her hanede oluşu buralarda yetişen ürünlerin pazara veya evlerinin olduğu yere naklini zorunlu kılmaktadır. Bu nakliye işini de eşekler üstlenmektedir. Köyde 20 erkek, 24 dişi eşek ve 22 sığa bulunmaktadır.

Ekler kısmında verilen tabloda (Ek 3.c) görüldüğü üzere köyde yaşayanların gelirleri toplamı 17851 kuruş, vergileri toplamı 6817 kuruştur. Köyde geliri en fazla olan

"Türkiye'de Temettuat Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2003, C.1, S.1, s.287; İlyas Ak'da temettuat defterlerine dayalı olarak Çorum merkez mahallelerini konu edinen bir çalışma yapmıştır. İlyas Ak, *Temettuat Defterleri'ne Göre Çorum Merkez Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı (1844-1845)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman Yrd. Doç.Dr. Necati Çavdar, Tokat 2017.

⁸ Ankara Eyaleti mülhakatından nefsi-i Çorum Kazası kuralarından Eşençay Karyesi'nde mukim ahalinin emlak ve arazi ve tematu'atlerini muayyen defteridir." COA, ML.VRD.TMT.d, 582.

kişi Arap oğlu Hakkı'dır. En az geliri olan kişi ise köylünün verdiği yardımla geçinen Deli Mehmed oğlu Veli'dir. En fazla vergiyi de Yatak Hasan oğlu İsmail vermektedir. Köylünün gelir kalemleri oldukça çeşitlidir. Tarla ve bağ gibi ekilip biçilen yerlerden elde edilen ürünler gelir kaleminin başında gelmektedir. Ayrıca bu toprakların bazıları senelik kiraya verilmekte ve gelir elde edilmektedir. Sağman inek, sağman keçilerin sütü de köyde yaşayanlara gelir getirmektedir. Ayrıca yük taşıyan eşeklerden de bir miktar gelir elde edildiği görülmektedir. Gelir kalemi içerisinde *boza ticareti* adı verilen ve bazı köy sakinlerinin de bu ticareten kâr elde ettiği kayıtlıdır. Meslek kısmında *ırgat* yazan kişilerin günlük işlerde çalıştıkları ve para kazandıkları görülür. Köy ahalisinin nispeten birbirine yakın gelirleri olduğu, en yüksek ve en düşük gelirli çıkarıldığında neredeyse yakın kazanca sahip oldukları anlaşıldı. *Zuhurattan* tabiri kullanılarak kişilerin daha önceden elde ettikleri yani kaynağı belirli olmayan paralarından da gelirler kısmında bahsedilmektedir.

Köylünün verdiği vergiler iki bölüme ayrılmaktadır. Bunların ilki senelik vergi, ikincisi aşar ve rüsumat vergisidir. Aşar (Pamuk, 2005: s.45)⁹ ve rüsumatı içerisinde buğday, arpa, bağ ve ağnam (Sayın, 2000: s.77)¹⁰ sayılmaktadır. Osmanlı Devleti köylünün ürettiği ürünlerden verime göre belirli oranda kanuna göre vergi almakta idi. Eşençay Köyü'nün gelir ve giderleri hesaplanırken muhtar ve imam marifeti ile gerçekleştirilmiş olup devletin zarara uğratılmasına mani olunmaya çalışılmıştır. Arazi, hayvan gibi köylüye ait olan her şey kayıt edildi. Bu arazilerin köy hudutları içerisinde olduğu belirtilmekte fakat tam mevki söylenmemektedir. Temettuat kayıtlarından görüldüğü üzere iki kişinin Sarin Köyü'nde bağı olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar Baki oğlu Ahmed ve Sancı Oğlu Veli'dir. Belgelerde ki tabirlerden köylünün toprak işleri ile meşgul olduğu, toprağı olmayanların ırgatlık ve amelelik yaptıkları ve bunlar ile hayatlarını idame ettirdikleri anlaşıldı.

3. KADI MAHKEMESİ'NDE TAKSİM EDİLEN TEREKELER VE ANLAŞMAZLIKLAR

Kadılar tarafından tutulan Şer'iyye sicillerinde Eşençay Köyü ahalisinin bazılarının tereke kayıtlarına da rastlanmaktadır. Tereke kayıtları ölen kişinin geride bıraktıkları ev, tarla, bahçe, bağ gibi gayrimenkulleri ve yatak, yorgan, kazan, kaşık bardak gibi çok çeşitli ev eşyalarını kapsamaktadır.

H.15 Muharrem 1280/M.9 Temmuz 1863 senesinde vefat eden Kel Hüseyin oğlu Bektaş'ın; Ali kızı Kamer adında eşi; Ali, Mehmed ve Hüseyin isimlerinde oğulları ve Arzu ile Şemsi adlarında kızları geride kaldı. Terekesi geride kalan mirasçıları arasında taksim edildi. Terekesinin en değerli parçası 5000 kuruşluk iki adet bağıdır. Kendine ait 300 kuruş değerinde bir de evi vardır. Farklı değerlerde: bir kat yatak, iki çul, üç çuval, iki merkep, üç öküz, üç inek, bir gön, otuz davar, bir balta, dört kile buğday, bir çift demiri, bir döğen, bir küb, bir çömlek, bir kavrama (orak), bir sac-sacayak ve bir

⁹ "Köylününün yetiştirdiği ürünün belirli bir oranı sipahi tarafından toplanan öşürdü. Öşürün oranı devletin farklı bölgelerdeki gücüne, fetih öncesinde var olan vergilerin oranına ve toprağın verimine göre onda birle beşte bir arasında değişmekteydi. Öşür, yalnızca hububata değil, tüm toprak ürünlerine, bağlara, bahçelere ve kovanlara da uygulanırdı".

¹⁰ "Pazar ve panayır yerlerinde alınıp satılanlardan kuruşta bir para hesabıyla ve diğerleri kesilen koyunlar ile sair etleri ekledilmek için zebhedilen her nevi hayvanatdan hayvan başına ikişer paradan onar paraya kadar alınan resmlerdir."

cenderenin miras olarak kaldığı görüldü (Gündoğdu, 1989: s.289-290). Yine aynı Şer'îye sicilinde, H.15 Muharrem 1280/M.2 Temmuz1863 tarihinde Abdullah Oğlu Hüseyin'in öldüğü kayıt edildi. Vefat eden Hüseyin'in, Veli kızı Meryem ve İbrahim kızı Kezban isimlerinde iki eşi olduğu görüldü. Ayrıca Hüseyin isminde oğlu, Fatma, Ayşe, Firdevs, Gevher, Yeter ve Şemsi isimlerinde kızları vardır. Mülkleri içerisinde 300 kuruş değerinde evi, 4000 kuruş ve 1500 kuruş değerinde iki adet bağ vardır. Üç kat yatak, iki adet çul, on yedi kıyye bakır, üç çuval, sığır öküz, iki merkep, küp, balta, saban demiri, bel, beş kile buğday, sac-sacayak, inek ve iki düğenin miras olduğu kayıt edildi (Gündoğdu, 1989: s.290-291).

H.17 Şaban 1280/M. 27 Ocak 1864 tarihinde Abdurrahman oğlu Mehmet oğlu İmam İsmail vefat etmiştir. Mehmet kızı Satı eşidir. Kızları Fatma, Ayşe ve Bağdat, oğulları Galip, Ahmet, Süleyman, Hüseyin, Hasan ve Mustafa'dır. Bir kat köhne yatak, bir çuval, iki adet çul, merkep, öküz ve dört adet inek gönü, bir dönüm bağ, palaska, dört batman pekmez, sahabe kitabı bir cilt, köhne divit ve köhne elbiseden oluşan serveti kadı huzurunda pay edildi (COA, MŞH. ŞSC.d, 3/30). Köy imamının yazı aletleri ve sahabe kitabının olması okuryazar olduğunu göstermektedir. Muhtemeldir ki akşamları köy odasında köylülere bu kitaptan pasajlar okuyarak zamanı geçirmektedir.

H.13 Zilhicce 1284/M.6 Nisan 1868 tarihinde vefat eden Karaman oğlu Ahmet oğlu Hüseyin oğlu Abdi'nin eşi mahkemeye başvurarak mirasın pay edilmesini istedi. Miras, oğulları Hasan, Ali, Mustafa ve İsmail arasında pay edildi. Bunlar arasında 300 kuruşluk ev ve ahır, 160 kuruşluk oda döşemeleri, 5 kat yatak, müstemal çul, köhne çuval, 23 adet davar, iki öküz, merkep, kısarak, 4 kile buğday, 22 kile arpa, balta ve çift demiri gibi çeşitli eşyalar vardır (MŞH. ŞSC.d, 3/257).

Deli Mehmet oğlu Ali oğlu Hüseyin (MŞH.ŞSC.d, 4/30), Abdaloğlu İsmailoğlu Hasan (MŞH.ŞSC.d, 4/95), Hüseyin oğlu Hüseyin (MŞH.ŞSC.d, 4/240), Başcı oğlu Veli (MŞH.ŞSC.d, 5/94), Abdullah oğlu Hasan (MŞH.ŞSC.d, 6/90), Ahmet oğlu Hasan Çavuş (MŞH.ŞSC.d, 6/152), Hızır oğlu Satılmış oğlu Hızır (MŞH.ŞSC.d, 7/209), İsmail oğlu Abdaloğlu Hasan (MŞH.ŞSC.d, 8/319), Veli oğlu Sünnetçioğlu Satılmış (MŞH.ŞSC.d, 9/173), Hüseyin Oğlu Solakoğlu İsa (MŞH.ŞSC.d, 9/333), Kör İbo oğlu Hasan oğlu Veli oğlu Mustafa (MŞH.ŞSC.d, 10/383), Bayram oğlu Ahmed oğlu Hüseyin (MŞH.ŞSC.d, 10/386), İmam oğlu Ali oğlu Hasan oğlu Hüseyin (MŞH.ŞSC.d, 11/100) ve Abdaloğlu Hasan oğlu Hüseyin'in (MŞH.ŞSC.d, 13/99) vefat etmeleri nedeniyle mirasları kadı huzurunda taksim edildi. Köyden başkaca da ölenlerin olduğu muhakkaktır. Zikredilen kişilerin miras paylaşımlarında anlaşmazlık çıktığı için kadı mahkemesine başvurduğu ve taksimat yaptırdığı sicil defterlerinde kayıtlıdır.

H.1277/M.1860-1861 yılında, Abdulkadir kızı Meryem Hatun kadı divanına çıkıp *takrir-i kelam ve ifade-i meram edip* kocası Hüseyin oğlu Ali'nin ecel-i ile vefat ettiğini beyan ederek istediği kişi ile evlenebilmek istemiş şahitlerinde huzurunda istediği ile evlenebileceği kararı verildi (MŞH.ŞSC.d, 3/51). H.15 Safer1281/M. 20 Temmuz 1864 tarihinde Himmet Kethüdaoğlu Süleyman'ın oğlu Himmet, Eşençay Köyü içerisinde bulunan bağını Şeyh Eyüp Mahallesi Ali İzzet Efendi oğlu İbrahim'e sattı. Belgeden o civarda birçok bağın olduğu görülmektedir (MŞH. ŞSC.d, 3/61). H. 24 Şevval 1287/M.17 Ocak 1871 tarihinde Hasan kızı Satı'da kadı huzuruna çıkarak kocasının askerde öldüğünü tescil ettirdi (MŞH.ŞSC.d, 4/189). Yine Eşençay Köyü'nden Deli

Mehmet oğlu Mehmet oğlu Bektaş, Rumeli'nin Palanka kasabasında asker iken vefat ettiği şahitler huzurunda kesinleşti (MŞH.ŞSC.d, 11/101).

Çorum Şer'iyye Sicil Defterleri'nde tesadüf edilen Eşençay Köyü belgelerinin çoğunluğu miras paylaşımında yaşanan anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulması içindir. Köy halkı babalarından kalan mirası eşit alabilmek için mahkeme yoluna düşmüşlerdir. Miras bırakılan eşyalar tahlil edildiğinde tarım ve hayvancılıkla ilgili alet ve edevatların varlığından geçimlerini bu yolla sağladıkları anlaşılır. Tereke kayıtlarından köydeki ailelerin çok çocuklu olduğu görüldü. Bunların yanı sıra bağ, ev gibi menkullerin de mirasçılara taksim edildiği anlaşıldı.

Dâhiliye vekâletinin 1933'de çıkardığı *Köylerimiz* isimli kitapta Eşençay'ın Çorum'a bağlı, Eskiköy'ün ise Çorum-İskilip'e bağlı olduğu görülür (Dâhiliye Vekâleti, 1933: 217-218). Günümüzde Eşençay Köyü parçalanarak 3 ayrı muhtarlığa bölündü. Bunlar; Eşençay, Eskiköy ve Öksüzler Köyleri'dir. 2019 Nüfus verilerine göre Eşençay 235, Eskiköy 219 ve Öksüzler 102 olmak üzere toplam 556 nüfusa sahiptir (<https://www.nufusune.com/merkez-ilce-nufusu-corum>, Erişim Tarihi:03.12.2020).

4. EŞENÇAY KÖYÜ'NDE İNANÇ

Eşençay ve çevresinde köylülerin ziyaret edip ve adak adadıkları ziyaret yerleri de mevcuttur. Kışlacık olarak adlandırılan yerde büyük ardıç ağaçlarının arasında bulunan Şeyh Horasani türbesi (Ali İzzet Efendi, 2007: s.61), Büyük Eşen'de Arap Dede ve Sakız Dede, Derebağ mevkiinde Haydar Sultan, Öksüzler ve Büklüce mevkielerinin ortasında İsmail ve Mehmed Dede türbeleri bulunmaktadır. Günümüzde köyün tamamı alevi inancına mensup kişilerden oluşmaktadır. Köyün inanç önderleri yani *Dedeleri*, Çorum İli, Obruk ilçesi Mehmed Dede Tekke Köyü'nden gelmektedir. Eşençay Köyü bu ocağın talibi konumundadır. Özellikle kış aylarında Tekke Köyü'nden gelen dedeler Eşençay'da Cem'ler düzenlemektedir. Alevi inancına sahip olan kimseler de Eşençay yöresinde bulunan ziyaretlerde yılın değişik aylarında kurbanlar ve adaklar yapmaktadır.

5. SONUÇ

Türklerin Anadolu'ya gelişinden itibaren Eşençay Köyü'nün varlığına rastlanmaktadır. Kızılırmak Nehri'nin kenarında eski örenler üzerinde kurulduğu görüldü. İsminin tam olarak nereden geldiği konusuna tam açıklık getirilemedi. Çeşitli rivayetler üzerinde yorum yapılmaya çalışıldı. Köy, çevresindeki köylerden büyük sekiz dokuz parçadan oluşan kır yerleşimidir.

Kızılırmak'ın getirdiği bereketli topraklar üzerinde oldukça çeşitli ürünler (pamuk, mercimek, arpa, buğday) yetiştirdikleri belgelerde müşahede edildi. 1600 yıllarda resm-i küvvare yani arı yetiştirme kovan vergisi verdikleri, özellikle kıl keçisi veya belgenin diliyle kara davarları olduğu anlaşıldı. Türklerin bölgeye yerleştikleri dönemlerde köy topraklarının oldukça verimli olduğu fakat 19. yüzyılın ortalarında ise toprakların verimsizleştiği nöbet usulü ekim yapıldığı sonucuna ulaşıldı. Köy ahalisinin birçoğu ziraat ile meşgul olmakta ve öküz ve saban ile tarlalarını aktarmaktadırlar. Terekelerde çuval, çift demiri, saban gibi tarım aletlerinin varlığı da köydeki temel uğraşın tarım olduğu gerçeğini göstermektedir. Bağın hemen her ailede olması evin ihtiyaçlarının buradan karşılandığına işaretir. Terekelerde rastlanan üzüm ve pekmez gibi gıda

maddeleri de buna işaretler. Ayrıca bazı ailelerin boza adında bir tür içecek ticareti yaptıkları da belgelerde görülmektedir.

Nüfus defterinden çıkarılan sonuçlardan birisi de köy sakinlerinin uzun ömürlü olmamasıdır. Yaklaşık 1840 yıllarında beş altı kişinin seksenli yaşları gördüğü gerçektir. 152 kişilik erkek nüfus içerisinde elli yaş ve üzeri kişi sayısı sadece 16'dır. 30 ile 49 yaş aralığında da 22 kişi vardır. Geri kalanlarda otuz yaş altı nüfustur. Kadın nüfus sayılmadığı için onların yaş aralıkları ile ilgili yorum yapmak mümkün olmadı. Yukarıda zikrettiğimiz gibi aynı oranda kadın nüfus eklendiğinde tahmini 300 kişinin yaşadığı söylenebilir. Günümüzde ise kadın ve erkek toplam 556 nüfus üç parçaya ayrılmış köylerde yaşamaktadır.

Eşençay sakinlerinin Çorum'da bulunan kadı mahkemesine de yolları düştüğü kayıtlıdır. Mahkeme kayıtlarına bakıldığında çoğunlukla ya evlilik ya da paylaşılmayan miraslar nedeniyle mahkemeye başvuru yapmaktadırlar. Askerde ölen kişilerin tescil edilmesi, kadınların eşlerinin öldüğünü ispat davaları ve mülk alım satım işleri de az da olsa mahkeme kayıtlarına yansımaktadır. Bunun nedeni ise sorunlarını *Alevi Dedesi* huzurunda çözdükleri şeklinde yorumlanabilir.

KAYNAKLAR

Araştırma Eserleri

Ak, İ. 2017 *Temettüat Defterleri'ne Göre Çorum Merkez Kazasının Sosyal Ve İktisadi Yapısı 1844-1845* , Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat.

Akyılmaz, S. G. 1999 , "Bad-İ Heva Vergilerine Bir Örnek", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.7, S.1-2, S.115-128.

Ayaydın, R. 2011 , *Osmanlı Devleti'nde Askeri Yükümlülükler Ve Muafiyetler 1826-1914* , İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Barkan, Ö.L. 1953 , "Tarihi Demografi Araştırmaları Ve Osmanlı Tarihi", *Tm*, C.X, İstanbul, S.1-26.

Bulduk, Ü. 1992 , " Çorum Sancağının Osmanlı İdarî Teşkilatındaki Yeri I", *Otam*, Ankara, S.3, S.129-164.

Bulduk, Ü. 1991 , "16.Yüzyılda Çorum Sancağının İdari Yapısı", *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Çorum Sempozyum Tebliğleri*, 26-27 Temmuz 1991, Uluslararası 11. Çorum Hitit Festivali, S. 19-55.

Dahiliye Vekâleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü, 1933 , *Köylerimiz Köy Kanunu Tatbik Olunan Ve Olunmayan Köy İsimlerini Alfabe Sırasile Gösterir* , İstanbul Matbacılık Ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi.

Devellioğlu, F. 2007 , *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Efe, R. 1996 , "Kızılıрмаğın Akım Ve Rejim Özellikleri", *Öneri*, C.1, S. 4, S. 39-60.

- Emecen, F. 1989 , *Xvi. Asırda Manisa Kazası*, Ttk Basımevi, Ankara.
- Emecen, F. 1993 , “Çift Resmî”, *Dia*, C.8, İstanbul 1993, S.309-310.
- Emecen, F. 1991 , “Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Tahrir Defterleri”, *Tarih Ve Sosyoloji Semineri*, 28-29 Mayıs 1990, Bildiriler, İstanbul, S.149-155.
- Erdoğan, M.A. 2014 , “Xiv. Ve Xv. Yüzyıllarda Çorum”, *Tapu Ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşiv Dairesi Başkanlığı*, Yayın No. 8, Ankara, S.11-31.
- Erkoç, E. 2001 , *Yirmibirinci Yüzyılda Çorum İli Ve İlçeleri*, Kardeş Matbacılık, Çorum.
- Gökçe, T. 2000 , *Xv. Ve Xvii. Yüzyıllarda Lâzıkıyye Denizli Kazâsı*, Ankara.
- Gökşen, A. 2007 , *Anadolu Selçuklu Ve Beylikler Döneminde Çorum Şehri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans, Elazığ.
- Göyünç, N. 1979 , “‘Hane’ Deyimi Hakkında”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Ord. Prof.Dr. İ.Hakkı Uzunçarşılı Hatıra Sayısı, İstanbul, S.32, S. 331-348.
- Gümüşçü, O.-Küçükbaşçı, M.S. “Köy”, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, S.85-87,
- Gündoğdu, A. 1989 , *Çorum’un 2 Numaralı Şer’iyye Sicili Transkripsiyon Ve Değerlendirme H.1268-1280 M.1852-1853* , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans, Ankara.
- Hayli, S.-Canpolat, F.A. 2018 , “Türkiye’de Kırsal Yerleşmelerin Kuruluş Ve Gelişmesinde Etkili Olan Faktörlere Teorik Bir Yaklaşım, *Zfwt*, Vol 10, No.2, S.183-206.
- İslamoğlu-İnan, H. 2008 , *Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet Ve Köylü*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Ş. 2008 , “Çorum Tarihi Kaynaklarından Temettuat Defterleri”, *Uluslararası Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Çorum Sempozyumu*, Çorum, C.1, S.71-83.
- Köseoğlu, N. 1939 , “Tarihte Çorum Köyleri Ve Paşaköy İle Sakız Divanı”, *Çorumlu Dergisi*, Çorum, S.15, S. 448-456.
- Kütükoğlu, M. S. 1995 , “Osmanlı Sosyal Ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Bellekten*, Ağustos, C.Lix, S.225, S.395-412.
- Miroğlu, İ. 1990 , *Kemah Sancağı Ve Erzincan Kazası 1520-1566*, Ttk, Ankara.
- Öz, M. 2000 , “Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler”, *Osmanlı Devletinde Bilgi Ve İstatistik*, Ankara, S.15-32.
- Öz, M. 1991 , “15 Ve 16. Yüzyılda Çorum Sancağı: Nüfus Ve İktisadî Hayat”, *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Çorum Sempozyum Tebliğleri*, 26-27 Temmuz 1991, Uluslararası 11. Çorum Hitit Festivali, S.5-17.
- Öz, M. 1991 , “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, S.22, Ankara, S.429-439.
- Öz, M. 2010 , “Tahrir”, *Dia*, C.39, İstanbul 2010, S.425-429.
- Öz, M. 1999 , *Xv Ve Xvi. Yüzyıllarda Canik Sancağı*, Ttk, Ankara.

- Özcan, A. 1991 , “Asâkir-İ Mansûre-İ Muhammediyye”, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, C.3, S.457-458.
- Özcan, A. 2007 , “Redif”, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, C.34, S.524-526.
- Özsemerci, S. 2019 , *Çorum İli Yer Adlarının Halkbilimsel Açından İncelenmesi*, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat.
- Öztürk, S. 2003 , “Türkiye’de Temettuat Çalışmaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.1, S.1, S.287-304.
- Pamuk, Ş. 2005 , *Osmanlı Türkiye İktisadî Tarihi 1500-1914*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Sahillioğlu, H. 1991 , “ Bad-I Hevâ”, *Dia*, İstanbul, C.4, S.416-418.
- Sümer, F. 1999 , *Oğuzlar Türkmenler* , Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Şahin, İ. 2004 . “Mezraa”, *Dia*, Ankara 2004, C.29, S.546-548.
- Ünal, M.A. 1989 , *XVI. Yüzyılda Harput Sancağı 1518-1566* , Ttk Basımevi, Ankara.
- Yükçü, S.- Fidancı, N.- Soysal, U. 2004 , “Osmanlı Devleti’nde Temettuat Defterleri’nin Önemi Ve Vergisel Açısından Değerlendirilmesi: Tire Kazası Örneği”, *Muhasebe Ve Finans Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2004, S.7, S.170-199.

İnternet Kaynakları

- <https://islamansiklopedisi.org.tr/koy> (Erişim Tarihi 25.11.2020).
- <https://mapio.net/pic/p-8272775/>, (Erişim Tarihi 08.12.2020).
- <https://www.facebook.com/oksuzlerkoyu19/photos/ismail-a%C4%9Fa-dede-t%C3%BCrbesi/1561998430542354>, (Erişim Tarihi: 15.12.2020).
- <https://www.nufusune.com/merkez-ilce-nufusu-corum>, (Erişim Tarihi:03.12.2020)

Çeviri Kaynaklar

- Başbakanlık Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *387 Numaralı Başbakanlık Devlet Arşivleri Muhâsabe-i Vilâyet-i Karaman ve Rum Defteri (987/1530) II*, Ankara 1997.
- Efendi, Ali İzzet, 2017 , *Çorum Evliyaları “Tezkire-İ Makamat*, Yayına Hazırlayan Ethem Erkoç, Ankara, Varan Matbaacılık.
- Engin, M., Alandağlı, M. 2014 , *H.984 M.1576/1577 Tarihli Ve Tkg.Kk.Ttd.54 Numaralı Defter-İ Mufassal-İ Livâ-İ Çorum Tıbkıbasım I-II*, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Ankara.
- İnalçık, H. 1954 , *Hicri 835 Tarihli Suret-İ Defter-İ Sancak-İ Arvanid*, Ankara.

Sayın, Abdurrahman Vefik, 2000 , *Tarih-İ Mâli, Kuruluşunda Kanunî Döneminin Sonuna Kadar Osmanlı Maliye Tarihi 1299-1566* , Maliye Bakanlığı Yayınları Yayın No 2000/356, Ankara.

Şahin, H.H. 2012 , *Çorum Nüfus Defterleri 1844* , Ankara Okulu Basım Yayın Ltd.Ştd., Çorum 2012.

Arşiv Kaynakları

BOA,

ML.VRD.TMT.d, 582,

NFS.d., 1917,

MŞH.ŞSÇ.d, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,13,

TK.GM.d, 54

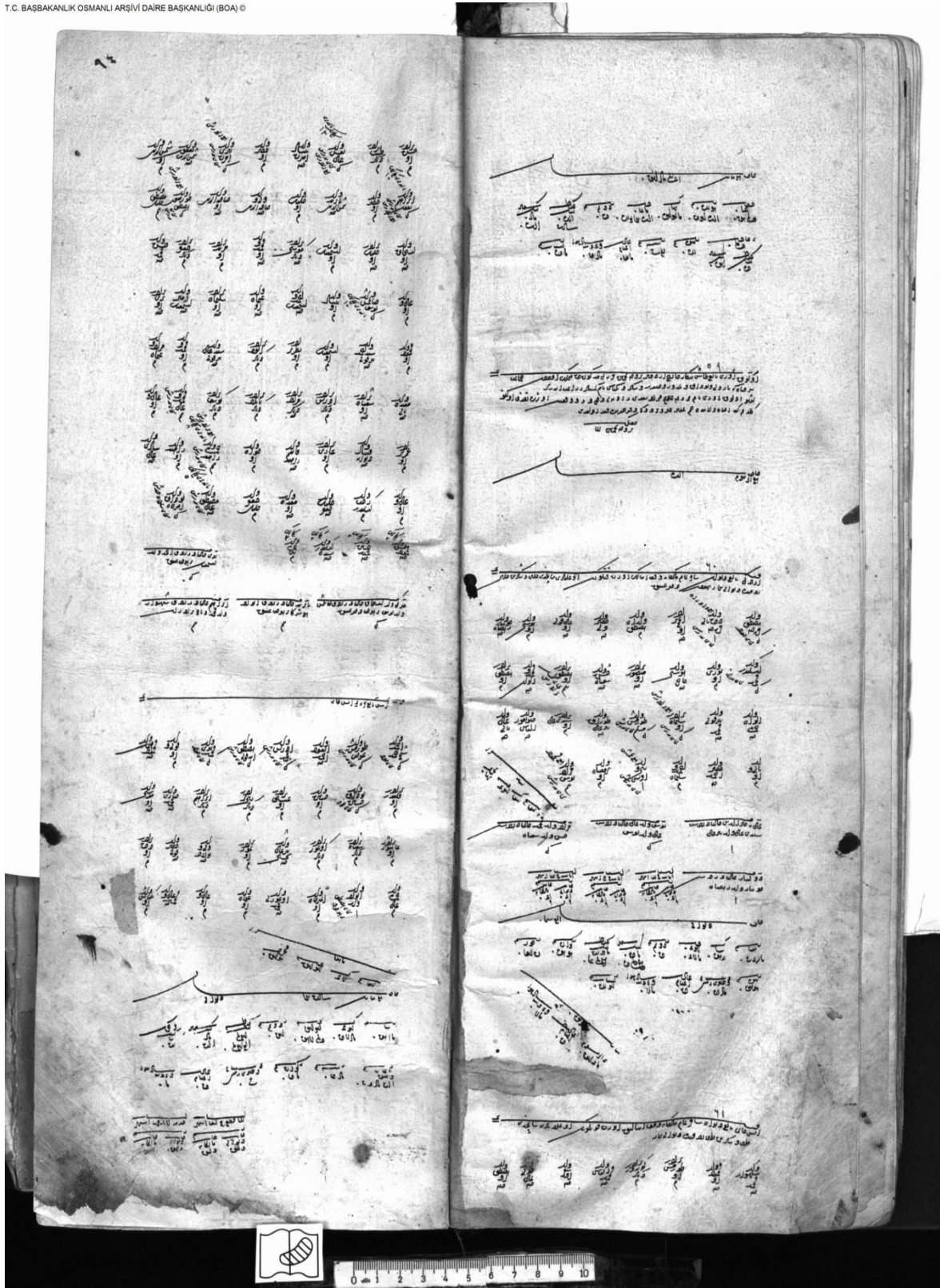
(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi Orijinal Numarası)

TKG.KK.TTd.54-32/38

Ekler

Ek 1.a: Çorum Eşençay Köyü H. 984/M.1576-1577 Tarihli Tahriri¹¹

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

¹¹ TKG.KK.TTd.54-32/38.

Ek 1.b: H.984/M.1576-1577'deki Tahrir Defterinde Eşençay Köyü'nde Yaşayan Erkek Nüfus

Şehsuv ar Oğlu Mehmed Caba	Mahmud Oğlu Caba	Durmuş biraderi Mücerred	Gündüz biraderi diğer Mücerred	İlyas oğlu Mehmed Caba	Sefer Oğlu o Caba	Kulu Oğlu Ali Caba	Mustafa Oğlu o Caba
Hasan biraderi Mücerred	Tayyip biraderi diğer, Mücerred	Nefes Oğlu Ali Bennak Becay-ı pedereş ma'a birader eş 12 kilelik balta yeri	Bünyad Oğlu İmirze Caba	Hızır Oğlu o Mücerred	Piri Oğlu İmirze Bennak Becay-ı pedereş ma'a birader eş	Yakup Oğlu Şemseddin Caba	Şemseddin Oğlu Mücerred
İbrahim Oğlu Yakup Bennak becaı-ı pedereş ma'a birader eş, balta yeri 10 kilelik	Hızır Oğlu o Mücerred	Bayezid Oğlu Şemseddin Caba	Halil Oğlu O Mücerred	Veli Oğlu Safiyetüddin Caba	Safiyetüddin Oğlu o Caba	Dursun Oğlu Mustafa Bennak Becay-ı pedereş ma'a birader eş	Mustafa Oğlu Halil Nim İshak o Caba
Halil biraderi o Caba	İsmail Oğlu O Mücerred	Musa biraderi diğer Caba	Mehmed Oğlu o Caba	Mezid biraderi o Mücerred	Cafer biraderi diğer Mücerred	Hasan Oğlu Mehmed Caba	Ali Oğlu o Mücerred
Satılmış Oğlu Yusuf Bennak	Bünyad Oğlu o Mücerred	Ahmed Oğlu İsmail Caba	Osman Veledi o Caba	Süleyman biraderi o Caba	Emir Oğlu İsmail Caba	Piri biraderi o Caba	Mahmud Oğlu o Mücerred

Balta yeri 10 kilelik							
Seyyid Ahmed Oğlu Pir Kulu Caba	İsmail Oğlu o Mücerr ed	Nazar biraderi o Mücerred	Ayvad biraderi diğer Mücerr ed	Seyyid Ali Oğlu Pir Kulu Caba	Mehmed Oğlu o Mücerred	Murad Oğlu Osman Mücerred	Maden Oğlu Balı Caba
Şaban biraderi o Caba	İdris biraderi diğer Mücerr ed	Murad biraderi diğer Caba	Yayla biraderi diğer Mücerr ed	Yusuf biraderi diğer Mücerred	Mehmed oğlu Ali Nim Becay-ı pedereş	Ali oğlu o Mücerred	Ömer biraderi o Mücerred
Kubad Oğlu Divane Caba	Gazi biraderi o Mücerr ed	Kasım Oğlu Zahid Caba	Civan Oğlu o Mücerr ed	Hamza Oğlu Hazid nim Becay-ı pedereş ma'a biradereş balta yeri 8 kilelik	Zahid Oğlu Mücerred	Şadi Oğlu Ali Caba	Ali Oğlu o Mücerred
Recep Oğlu İskender Mücerr ed	Halil Oğlu Cafer Caba	Maden Oğlu O Caba	Cafer Oğlu Halil Mücerr ed	Mustafa Oğlu Ali Caba Becay-ı pedereş balta yeri 5 kilelik	Budak Oğlu Emir Han Bennak Becay-ı Süleyman ceddeş	Hasan Oğlu Mahmud Caba 2 kilelik	Hüseyin Oğlu Hamid Caba 2 kilelik
İskender Oğlu Seydil Caba 2 kilelik	Hamza Oğlu Nebi Mücerr ed 2 kilelik						

Ek 1.c: H.984/M.1576-1577'deki Tahrir Defterinde Eşençay Köyü'ne bağlı Eşen Mezrası¹²

Ahmed Oğlu Şeyh Ahmed, Bennak becaı-ı hod	Durmuş Oğlu İvaz Bennak Becay-ı pedereş	Aykud Oğlu Ahmed Caba	İdris Oğlu Mehmed Bennak Becay-ı pedereş	Mustafa Oğlu İne Kulu Bennak Becay-ı pedereş	Piri Oğlu Mehmed Bennak Becay-ı Hod	Kulu Oğlu o Mücerred	Himmet Oğlu Mahmud Caba
Kalender biraderi o Mücerred	Budak oğlu Hüseyin Bennak Becay-ı hod	Hüseyin Oğlu o Mücerred	İsa biraderi o Mücerred	Nebi biraderi diğer Mücerred	İbrahim biraderi diğer Mücerred	Sarı oğlu Mehmed Caba	Musa Oğlu o Caba
Aşur biraderi o Mücerred	Şaban biraderi diğer Mücerred	Uğur biraderi diğer Mücerred	Pir Ali oğlu Bahşi Caba	Temür biraderi o Mücerred	Veli Oğlu Bolad Caba	Hızır Oğlu Kulu, Caba	Dede biraderi o Mücerred
Hamza Oğlu Ali Mücerred	Ayvaz oğlu Veled E Becay-ı Mustafa 'an mevkuf	İmir Han Oğlu o Mücerred	Uğurlu Oğlu Mehmed Caba	Osman Oğlu o Mücerred	Ali Oğlu o Mücerred	Ali veledi Mehmed Caba	Bekdaş Oğlu o Mücerred

¹² Osmanlı tahrir kayıtları mezranın, etrafındaki tarlalarla çok defa terk edilmiş(hâlî) köy yerleri olduğuna işaret eder, İlhan Şahin, "Mezraa", *DİA*, Ankara 2004, C.29, s.546.

Ek 2.b: Eşençay Köyü Nüfus ve Fiziksel Özellikleri¹⁴

Sırası	İsmi	Fiziki Özelliği	Yaş	Açıklama
1(Hane)	Himmed bin Ahmed	Orta boylu, kır sakallı	44	Muhtar
	Oğlu Satılmış			Tevellüd H.1254/M.1838
2	Oğlu Süleyman	Şabb-ı emred ¹⁵	15	
3(Hane)	Hüseyin bin Ali	Uzun boylu, kara sakallı	35	Rençber
4	Karındaşı oğlu Hamza bin Ali	Şabb-ı emred	12	
5(Hane)	Ahmed bin Bayram	Uzun boylu, ak sakallı	70	Irgat
6	Oğlu Hüseyin	Orta boylu, sarı sakallı	30	
	Oğlu Mehmed			Tevellüd H.1253/M.1837
7	Hafidi ¹⁶ Ali bin Hüseyin		5	
8	Diğer Hafidi Ahmed		3	
9	Diğer Hafidi Mehmed		1	
10(Hane)	Hüseyin bin Veli	Uzun Boylu, Aksakallı	80	Rençber
11	Oğlu Hüseyin	Orta Boylu, Kara sakallı	30	
12	Diğer Oğlu İsmail	Uzun Boylu, Sarı Bıyıklı	22	Asker-i Mansure
13	Diğer Oğlu Ali	Şabb-ı emred	18	Askeri Redif
14	Diğer Oğlu Süleyman		3	
15(Hane)	Mehmed Bin Mustafa	Orta Boylu, Sarı Sakallı	35	Rençber

¹⁴ Nüfus defterinin, okunamayan bazı kelimelerinde H.H.Şahin'in kitabından istifade edilmiştir. (Şahin, 2012: s. 465-470).

¹⁵ Henüz bıyığı, sakalı çıkmamış delikanlı.

¹⁶ Torun.

16	Oğlu Halil		6	
17	Karındaşı Oğlu Himmed Bin Halil	Orta Boylu, Şabb-ı Emred	12	
18	Diğer Oğlu Mustafa Bin Mehmed		1	
19(Hane)	Hüseyin Bin Receb	Orta Boylu, Aksakallı	80	Rençber Fevt H. 1254 /M.1838
20	Oğlu Bektaş	Orta Boylu, Sarı Sakallı	35	
21	Diğer Oğlu Mehmed	Orta Boylu, Sarı Sakallı	25	
	Oğlu Mehmed			Tevellüd, H.1253/M. 1838
22	Hafidi Ali Bin Bektaş		3	
23	Diğer Hafidi Hüseyin		2	
24(Hane)	Abdullah Bin Mehmed	Uzun Boylu, Kır Sakallı	50	Rençber
25	Oğlu Hasan	Orta Boylu, Şabb-ı Emred	20	Asker-i Redif
	Oğlu Hızır			Tevellüd H.1254/M.1838
26	Hafidi Mehmed Bin Hasan		2	Fevt, H.1253/ M.1837
27(Hane)	Hasan Bin Mustafa	Uzun Boylu, Aksakallı	70	Rençber
28	Oğlu İsmail	Uzun Boylu, kara sakallı	30	
	Oğlu Mehmed			Tevellüd H.1254/M.1839
29	Diğer Oğlu Mustafa	Şabb-ı Emred	18	Asker-i Redif
30(Hane)	Hüseyin Bin Ahmed	Orta Boylu, Kır Sakallı	55	Rençber

31	Oğlu Ahmed	Orta Boylu, Kara Sakallı	25	
	Oğlu Halil			Tevellüd H.1254/M.1838
32	Diğer Oğlu Ali		4	
33	Hafidi Hasan Bin Ahmed		1	
34	İsmail Bin Hüseyin	Uzun Boylu, Sarı Sakallı	30	Irgat
	Oğlu Yusuf			Tevellüd H.1254/M.1838
35	Oğlu Satılmış		5	
36	Diğer Oğlu Ahmed		3	
37(hane)	Mehmed Bin Ali	Orta Boylu, Sarı Sakallı	35	Irgat
38	Karındaşı Veli	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	20	Asker-i Redif
39(Hane)	Mehmed Bin Veli	Orta Boylu, Sarı Sakallı	30	Rençber
40	Oğlu Ali		3	
41	Diğer Oğlu Mehmed		1	
42(Hane)	İbrahim Bin Ahmed	Orta Boylu, Kır Sakallı	30	Rençber
43(Hane)	Hüseyin Bin Mustafa	Uzun Boylu, Kara Sakallı	35	Irgat
44	Karındaşı İsmail	Uzun Boylu, Kara Bıyıklı	25	Asker-i Mansure
45(Hane)	Veli Bin Mustafa	Uzun Boylu, Kara Sakallı	35	Rençber
46	Oğlu Hüseyin		5	
47	Diğer Oğlu Ali		2	

48(Hane)	Mehmed Bin Ali	Uzun Boylu, Kara Sakallı	30	Irgat
49(Hane)	Mustafa Bin İbrahim	Orta Boylu, Kır Sakallı	60	Irgat
50	Oğlu Veli	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	20	Asker-i Redif
51(Hane)	Mehmed Bin Veli	Orta Boylu, Sarı Sakallı	25	Rençber
52	Oğlu Veli		3	
53(Hane)	Hasan Bin Hüseyin	Uzun Boylu, Sarı Sakallı	25	Rençber
	Oğlu Satılmış			Tevellüd H.1254/M. 1838
54	Karındaşı Mehmed	Şabb-ı Emred	15	
55	Diğer Karındaşı Mustafa	Uzun Boylu, Sarı Bıyıklı	20	Asker-i Mansure
56	Oğlu Ali Bin Hasan		3	
57	Diğer Oğlu Hüseyin		1	
58(Hane)	Hüseyin Bin Mustafa	Orta Boylu, Sarı Sakallı	40	Irgat, H.1254/ M.1839
59	Oğlu Hasan	Şabb-ı Emred	12	
60	Diğer Oğlu Mustaf		3	
61(Hane)	Abdullah Bin Mehmed	Orta Boylu, Kır Sakallı	55	Rençber
62	Oğlu Hüseyin	Şabb-ı emred	18	Asker-i Redif
63	Diğer Oğlu Hasan		8	
64	Diğer Oğlu Mehmed		7	
65(Hane)	Osman bin Ali	Uzun Boylu, Aksakallı	80	Rençber, H.1253/M. 1838
66	Oğlu Veli	Orta Boylu, Sarı Sakallı	30	

	Oğlu Ali			Tevellüd, H. 1253/M. 1837
67(Hane)	Hasan Bin Mustafa	Uzun Boylu, Kara Sakallı	55	Rençber
68	Oğlu Hüseyin	Şabb-ı emred	16	
69	Diğer Oğlu Ali	Şabb-ı Emred	13	
70	Diğer Oğlu Osman		4	
71	Diğer Oğlu Mustafa		2	
72(Hane)	Mustafa Bin Hasan	Orta Boylu, Sarı Sakallı	25	Rençber
73(Hane)	Mustafa Bin Satılmış	Uzun Boylu, Kara Sakallı	40	Rençber, H.1254/M.1839
74	Karındaşı Mehmed	Şabb-ı Emred	12	
75(Hane)	Ahmed Bin İbrahim	Orta Boylu, Aksakallı	65	Rençber
76	Oğlu Satılmış		5	
77(Hane)	Hasan Bin Ali	Orta Boylu, Aksakallı	60	
78	Oğlu Ali		8	
79	Diğer Oğlu Hasan		1	
80(Hane)	Süleyman Bin Ali	Uzun Boylu, Aksakallı	80	Irgat
81	Oğlu Süleyman		1	Fevt, H. 1253/M.1838
82(Hane)	Cafer Bin İsmail	Orta Boylu, Aksakallı	70	Rençber
83	Oğlu İsmail	Orta Boylu, Kara Sakallı	30	
84	Diğer Oğlu İsa	Uzun Boylu, Şabb-ı	18	Asker-i Redif

		Emred		
85	Diğer Oğlu Abdülkerim		12	
86	Diğer Oğlu Bektaş		6	Fevt, H.1253/M.1837
87(Hane)	Ali Bin Mehmed	Orta Boylu, Aksakallı	60	Rençber
88	Oğlu Nebi	Orta Boylu, Sarı Sakallı	30	
89	Diğer Oğlu Bektaş	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	22	Asker-i Mansure
90	Diğer Oğlu Selim	Şabb-ı Emred	14	
91	Hafidi Himmed Bin Nebi		1	
92(Hane)	Veli Bin Mehmed	Orta Boylu, Kır Sakallı	50	Rençber
93	Oğlu Mansur		10	Tuvana ¹⁷ , Sene 255/M.1840
94(Hane)	Satılmış bin Hızır?(Hıdır)	Orta Boylu, Kır Sakallı	50	Rençber
95	Oğlu Hızır	Şabb-ı Emred	12	
96	Veli Bin Osman	Uzun Boylu, Kara Sakallı	40	Irgat, H.1254/M.1839
	Oğlu Osman			Tevellüd, H. 1254/M.1839
97	Oğlu Mehmed	Şab-ı Emred	14	
98	Diğer Oğlu Hüseyin		1	
99(Hane)	Veli Bin Ali	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	25	Rençber
100	Karındaşı Himmed		8	
101	Diğer Oğlu Mustafa		1	

¹⁷ Güçlü, Genç.

102 (Hane)	Ahmed Bin Mustafa	Orta Boylu Sarı Bıyıklı	30	Rençber
	Oğlu Ali			Tevellüd, H. 1253/M.1838
103	Karındaşı İsmail	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	25	Asker-i Mansure
104	Oğlu Halil Bin Ahmed		5	
105	Diğer Oğlu Ali		3	
106	Diğer Oğlu Selim		2	
107 (Hane)	Halil Bin Hasan	Orta Boylu, Aksakallı	80	Rençber
108	Oğlu Abdülkadir	Orta Boylu, Kara Sakallı	37	
	Oğlu Satılmış			Tevellüd, H.1254/M.1838
109	Hafidi Hızır Bin Abdülkadir		5	
110	Diğer Hafidi Hüseyin		3	
111 (Hane)	Mehmed Bin Halil	Orta Boylu, Şabb-ı Emred	15	Irgat
112 (Hane)	Hasan Bin İsmail	Orta Boylu, Kara Sakallı	35	Rençber
113 (Hane)	Mahmud Bin Veli	Şabb-ı Emred	12	
114 (Hane)	Veli Bin Mustafa	Orta Boylu, Kara Sakallı	30	
115	Mehmed Bin Hasan	Orta Boylu, Aksakallı	80	Rençber
116	Oğlu Mustafa	Orta Boylu, Sarı Bıyıklı	25	
11	Ahmed Bin Mehmed	Orta Boylu, Kara Sakallı	40	Rençber, H.1254/M. 1839

7(Hane)				
118 (Hane)	Damadı Ali Bin Satılmış	Orta Boylu, Kara Bıyıklı	25	Mefkûd ¹⁸
119 (Hane)	Hüseyin Bin Ahmed	Orta Boylu, Aksakallı	60	Rençber
120	Oğlu Ahmed	Orta Boylu, Sarı Sakallı	25	A'rec ¹⁹
121	Diğer Oğlu Bektaş	Şabb-ı emred	12	
122 (Hane)	Ali Bin Mehmed	Orta Boylu, Kara Sakallı	40	Rençber,
123	Oğlu Abdulkadir		6	
124 (Hane)	Hüseyin Bin Mehmed	Uzun Boylu, Aksakallı	55	Bağcı
125	Oğlu Hüseyin		6	
126	Diğer Oğlu Satılmış		6	
127 (Hane)	İsmail Efendi Bin Abdullah	Orta Boylu, Kara Sakallı	40	İmam
128 (Hane)	Mehmed Bin Hüseyin	Uzun Boylu, Şabb-ı Emred	18	Asker-i Redif
129	Karındaşı Musa	Şabb-ı Emred	16	
130 (Hane)	Hasan Bin Mustafa	Orta Boylu, Kara Sakallı	30	Kizir ²⁰
	Oğlu Süleyman			Tevellüd H.1254/M.1838
	Oğlu Mehmed			Tevellüd, H. 1254/M. 1839
131	Oğlu Mustafa		6	

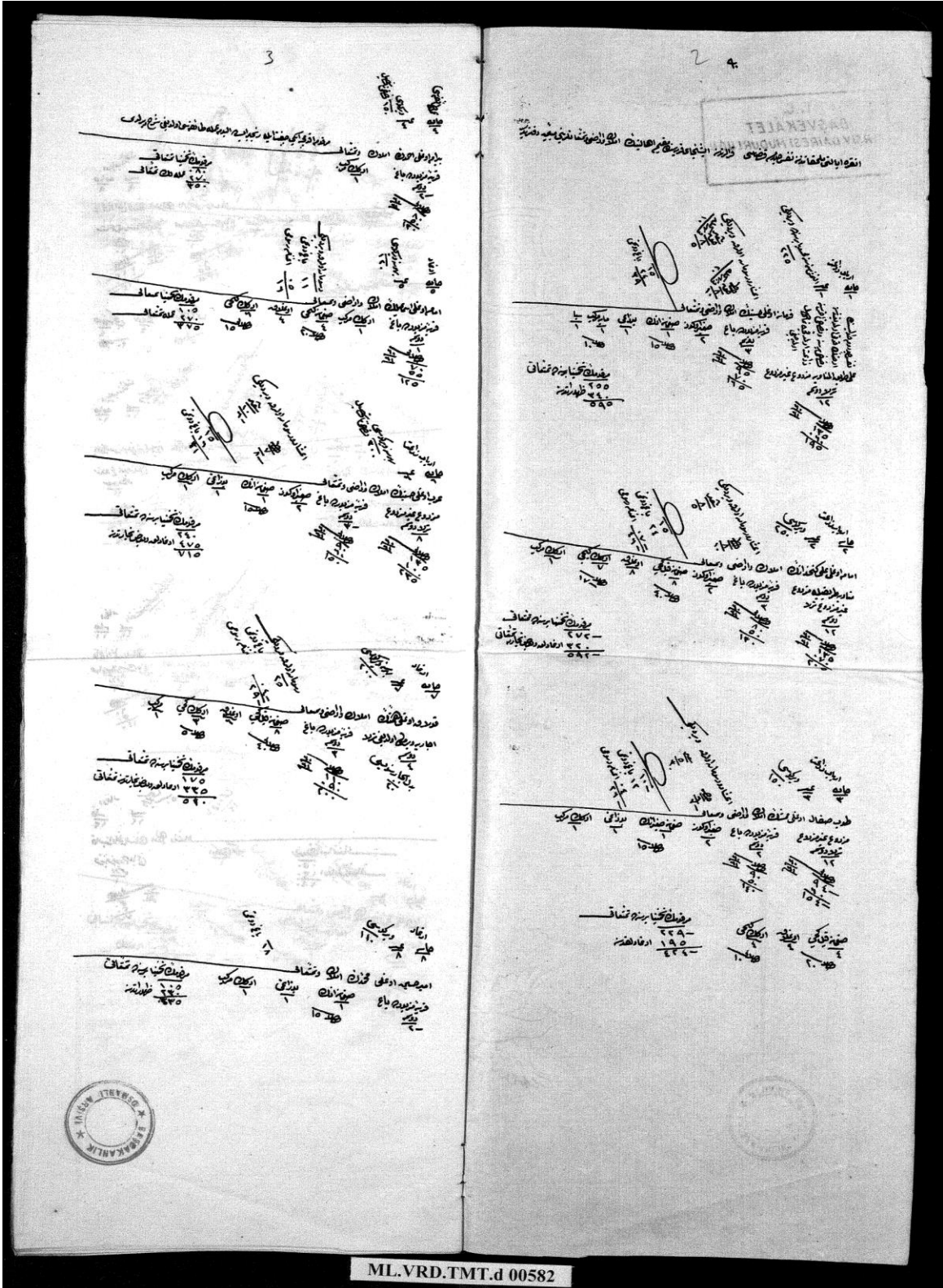
¹⁸ Mefkûd: Ölü ya da diri olduğu bilinmeyen kişi, kayıp.

¹⁹ Topal, Aksak.

²⁰ Köy muhtar yardımcısı, köy kâhyası, köy bekçisi anlamlarında kullanılmaktadır.

132	Diğer Oğlu Mehmed		4	
133	Diğer Oğlu İsmail		1	
134	Veli Bin İsmail	Kısa Boylu, Sarı Sakallı	40	Irgat
	Oğlu Mehmed			Tevellüd, H.1253/M.1838
135	Oğlu Veli		8	
136	Diğer Oğlu Hüseyin		3	
137- Hane	Ahmed Bin Hüseyin			

Ek 3.a: Eşençay Köyü Temettuat Defteri²¹

²¹ ML.VRD.TMT.d. 00582

Ek 3.b: Eşençay Köyü Hane Reisleri, Mülk ve Hayvanları (COA, ML.VRD.TMT.d, 582)

Hane-	İsmi	Meslek	Tarla Dönüm	Bağ	Hayvanları/Adet								
					Öküz	Sağmal İnek	Buz ağı	Keçi ²²		Oğlak	Eşek		
								E	D		E	D	
1	Karaman oğlu Hüseyin	Çiftçi ²³	12	3	2	2	1					1	1
2	İmam Oğlu Ali Kethüda	Çiftçi	12	3	2				8	8	1		
3	Topsakal Oğlu Memiş	Çiftçi	12	2	2	1	1	4	4	4	1		
4	Bayram Oğlu Ahmed	Amele		2.5							1		
5	İmam Oğlu İsmail	Irgad		1				6	4	4	1		
6	Arap Oğlu Hakkı	Çiftçi	8	3.5	2	1	1				1		
7	Kulak Oğlu Himmet	Irgad	4	3					8	6	1		
8	Emir Hüseyin oğlu Mehmed	Irgad		2.5		1	1				1		
9	Baki Oğlu Ahmed	Çiftçi	10	1 ²⁴	2	1	1	2	4	4	1		
10	Yatak Hasan oğlu İsmail	Çiftçi	11	3	2	1	1					1	1
11	Sancı Oğlu Veli	Irgad	4	1 ²⁵		1	1		4				
12	Kamsız? Oğlu Hasan	Irgad		1							1		
13	Abdal Oğlu	Çiftçi	5	1.5	2	1	1						

²² Dişi keçiler sağman olarak geçmektedir.

²³ Belgelerde "erbab-ı ziraat" olarak geçmektedir.

²⁴ Sarin Köyü'nde bulunmaktadır.

²⁵ Sarin Köyü'nde bulunmaktadır.

	Hüseyin												
14	Kel Hüseyin Oğlu Bekdaş	Çiftçi	5	1	2				4	4	1		
15	Abdal Oğlu Hasan	Çiftçi	10	2	2	1	1					1	1
16	Abdal oğlu Mehmed	Irgad	1	0.5								1	1
17	Cin Osman Oğlu Mehmed	Çiftçi	9	2	2			2	2	2	1		
18	Öksüz Oğlu Veli	Çiftçi ²⁶	12	1	2	1	1						
19	Ahmed oğlu Mustafa	Çiftçi	9	2	2	1	2					1	1
20	Kel Hüseyin oğlu Mehmed	Çiftçi	5	2.5	1				6	6		1	1
21	Öksüz Oğlu Bolad Hasan	Çiftçi	4	1	2								
22	İmam Oğlu Hasan	Çiftçi	10	2.5	2	1	1					1	
23	Yancı Oğlu Mehmed	Irgad		1.5									
24	Kabakçı Oğlu Hüseyin	Irgad		1		1	1					1	1
25	Kır Oğlu Ali	Irgad										1	1
26	Topal Oğlu Veli	Çiftçi	8	1,5	2	1	1				1		
27	Çolak Oğlu Ali	Çiftçi	10	1.5	1	1	1					1	1
28	Sünnetçi Oğlu Ali	Irgad		6		1	1				1		
29	Deli Mehmed Oğlu Abdülkadir	Çiftçi	10	2.5	2			5	7	7		1	1

²⁶ Diğer hanelerden farklı olarak 2 yaşında erkek tayı vardır.

30	Kel İsmail Oğlu Mehmed	Irga d	9			1	1					1	1
31	Sünnetçi Oğlu Abduh	Irga d	5					1 2	1 3	1 3	1		
32	Koruk? Oğlu Veli	Irga d		4							1		
33	Kapusız Oğlu Hüseyin	Irga d		2								1	1
34	Deli Mehmed Oğlu Mustafa	Çiftçi	9	0.5	2	1	1				1		
35	Hızır oğlu Satılmış	Çiftçi	5	0.5	2	1	1					1	1
36	Deli Mehmed oğluVeli	Mefr uş ²⁷											
37	İmam oğlu Veli	Çiftçi	10	3	2	1	1					1	1
38	Kulak oğlu Hüseyin	Çiftçi	8	3	2			8	8	7	1 28		
39	Cin Osman Oğlu Musa	Irga d						1 2	2 0			1	1
40	Cin Osman oğlu Veli	Çiftçi	9	2	2	1	1				1		
41	Melek Hasan Oğlu Mustafa	Irga d	4	1				1	2	3		1	1
42	Kulak Oğlu İbrahim	Irga d	2	1.5				1	3	2		1	1
43	Solak oğlu Hüseyin'in eytamları Satılmış ve Hüseyin	Sıby an	4	4					4	3		1	1

²⁷ Nikâhlı eş, "Merkum-u mefruş olup sakın olduğu hanesinden gayrı bir temettu, emlak ve arazi ve hayvanatı kalmadığından i'ane(yardım) ile geçinmekte olduğu".

²⁸ Belgede, dölsüz merkep olarak geçmektedir.

44	Alican Hüseyin Oğlu	Çiftçi	6	1.5	1							1		
45	Cin Osman Hasan oğlu	İrgad	4	4				10	15				1	1
46	Ahmed Ahmed oğlu	Çiftçi	7	1.5	2	1	1						1	1
47	Sünnetçi merhum Veli Oğlu	Sıbyan		1.5				2	2	2				
48	Köy İmamı İsmail Efendi	İmam		2.5									1	1
49	Sünnetçi İsmail oğlu	İrgad		1		1	1					1		
50	İmam Abdurrahman oğlu	Çiftçi	10	3	2								1	1
51	Solak Oğlu Memiş	Çiftçi	10	1.5	2	1	1						1	1
Toplam			27 3	50.5	51	25	25	6 5	1 1 8	7 5	2 0	2 4	2 2	

Ek 3.c: Eşençay Köyü Ahalisinin Senelik Gelir ve Vergileri (COA, ML.VRD.TMT.d, 582)

Hane-Numra	İsmi	Gelirleri					Senelik Vergi	Aşar ve Rusumat Olarak Verdiği Vergi				
		Senelik Geliri	Irgadlık	Zuhurat	Ticaret	Toplam		Hinta-Buüddav	Şair Arpa	Bağ	Ağnam	Toplam
1	Karaman Hüseyin oğlu	255		340		595	225	20	10	39		69
2	İmam Oğlu Ali Kethüda	272.5			320	592.5	250	10	5	24	7.5	46.5
3	Topsakal Oğlu Memiş	229.5		195		424.5	150	7.5	3	12	4	26.5
4	Bayram Oğlu Ahmed	80	270			350	150					
5	İmam Oğlu İsmail	105	270			375	120			11	5	16
6	Arap Oğlu Hakkı	240			475	715	300	8.5	6.5	16		21
7	Kulak Oğlu Himmet	175	335			510	200			25	4.5	29.5
8	Emir Hüseyin oğlu Mehmed	105		230		335	110			18		18
9	Baki Oğlu Ahmed	232.5		120		352.5	113	7.5	5.5	15	3	30.5
10	Yatak Hasan oğlu İsmail	242			375	617.5	300	10	2.5	28		40.5

²⁹ Kaynağı belli olmayan, daha önceki gelirlerden.

³⁰ Belgelerde "Boza Ticareti" adında bir ifade geçmekte ve bu ticaretten gelir elde edildiği görülmektedir.

1 1	Sancı Oğlu Veli	105		21 0		315	100			15	2	17
1 2	Kamsız? Oğlu Hasan	50	13 0			180	50			12		12
1 3	Abdal Oğlu Hüseyin	189. 5	25 0			439. 5	200	7. 5	3	12		22. 5
1 4	Kel Hüseyin Oğlu Bekdaş	167. 5	18 5			352. 5	123	5	2.5	12	2	20. 5
1 5	Abdal Oğlu Hasan	183	27 5			458	150	5	2	10		17
1 6	Abdal oğlu Mehmed	49	90			139	10			12		12
1 7	Cin Osman Oğlu Mehmed	157. 5	19 0			347. 5	115	5	2.5	15		24. 5
1 8	Öksüz Oğlu Veli	182. 5	18 5		18 5	557. 5	200	1 0	2.5	18		30. 5
1 9	Ahmed oğlu Mustafa	153	17 5			328	145	6. 5	2.5	12		20. 5
2 0	Kel Hüseyin oğlu Mehmed	188	15 0			338	100	5	2	20	3	30
2 1	Öksüz Oğlu Bolad? Hasan	106. 5	17 5			281. 5	80	3. 5	2.5	12		185
2 2	İmam Oğlu Hasan	217. 5		22 5		442. 5	190	7. 5	5	18		30. 5
2 3	Yancı Oğlu Mehmed	30	19 0			220	60			4		4
2 4	Kabakçı Oğlu Hüseyin	75	90			165	25			9		9
2 5	Kır Oğlu Ali	65	13 0			195	65			15		15
2 6	Topal Oğlu Veli	121. 5		21 0		331. 5	110	5	1.5	15		21. 5

27	Çolak Oğlu Ali	268.5		190		458.5	150	12	6.5	10	1	29.5
28	Sünnetçi Oğlu Ali	55	200			255	87.5			5		5
29	Deli Mehmed Oğlu Abdülkadir	261.5	135		135	531.5	200	10	3.5	18	6	37.5
30	Kel İsmail Oğlu Mehmed	45	150			195	60			6		6
31	Sünnetçi Oğlu Abduh	115	185			295	70				12.5	12.5
32	Koruk? Oğlu Veli	20		170		190	40			9		9
33	Kapusız Oğlu Hüseyin	70.5	320			392.5	150			8		8
34	Deli Mehmed Oğlu Mustafa	57.5		195		252	80	2.5		1.5		4
35	Hızır oğlu Satılmış	159	175			334	125	5	3.5	8		16.5
36	Deli Mehmed oğlu Veli						80					
37	İmam oğlu Veli	198.5	175			373.5	169	5	3.5	24		32.5
38	Kulak oğlu Hüseyin	228.5	200		151	579.5	250	5	3.5	23	8	39.5
39	Cin Osman Oğlu Musa	95	165		165	425	194				12	12
40	Cin Osman oğlu Veli	133.5				133.5	40	6.5	2.5	15		23.5
41	Melek Hasan Oğlu Mustafa	94.5	220			314.5	113			5	2	7
42	Kulak Oğlu İbrahim	62.5	190			252.5	113			18	2	20

4 3	Solak oğlu Hüseyin'in eytamları Satılmış ve Hüseyin	132				132	200			24	2	26
4 4	Alican Oğlu Hüseyin	83.5	15 0			233. 5	80	2. 5	1.5	10		13. 5
4 5	Cin Osman oğlu Hasan	285	28 5			570	250			35	12. 5	47. 5
4 6	Ahmed oğlu Ahmed	175	17 5			350	113	5	2.5	14		21. 5
4 7	Sünnetçi Oğlu merhum Veli	45		90		135	50			5	2	7
4 8	Köy İmamı İsmail Efendi	75	20 0			275	50			10		
4 9	Sünnetçi oğlu İsmail	45	19 0			235	87.5			4		4
5 0	İmam oğlu Abdurrahman	183. 5	19 0			373. 5	175	6. 5	2.5	24		33
5 1	Solak Oğlu Memiş	225	13 5		13 0	490	141	7. 5	2.5	15	5	30
Toplam		17851 Kuruş					6817 Kuruş					

Ek 4: Eşençay Sakız Dede Ziyareti³¹

Ek 5: Öksüzler Köyü İsmail Ağa Dede Türbesi³²

³¹<https://mapio.net/pic/p-8272775/>, Erişim Tarihi 08.12.2020.

³²<https://www.facebook.com/oksuzlerkoyu19/photos/ismail-a%C4%9Fa-dede-t%C3%BCrbesi/1561998430542354>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.